

Duurzamer BodemBeheer alleen mogelijk door samenwerking van alle partijen

Ruim 150 deelnemers bezochten de themadag 'Beter Bodembeheer de diepte in' donderdag 6 april in Nijkerk. De brede belangstelling van beleidsmakers, boeren, onderzoekers, adviseurs, onderwijs en toeleveranciers tekende de grote interesse voor duurzaam bodembeheer in Nederland. In het plenaire ochtendprogramma zei Emeritus hoogleraar bodembioLOGIE Lijbert Brussaard dat wereldwijd een radicale omslag nodig is in de manier waarop we de gehele voedselketen organiseren. De manier waarop we met onze bodem omgaan speelt hierin een centrale rol. Er kan alleen een verandering plaatsvinden als alle betrokken partijen, beleid, boer, ketenpartijen, consument, onderwijs en onderzoek hierin samenwerken.

In het onderzoek is een integrale benadering noodzakelijk om tot bruikbare oplossingen te komen. Bodem is een complex agro-ecosysteem waarbij de relaties tussen bodemmanagement en de gevolgen hiervan vrijwel nooit één op één zijn. Bodemmanagement heeft tegelijkertijd invloed op o.a. economie, voedselproductie, klimaat en biodiversiteit. Een integrale aanpak en systeemonderzoek is hierbij noodzakelijk, zo benadrukte Wijnand Sukkel, projectleider van de PPS 'Duurzame Bodem'. Bij zo'n benadering zie je dat bodembeheer positief kan uitpakken op verschillende diensten tegelijkertijd. Door een goede bodemkwaliteit wordt ook zuiniger omgegaan met nutriënten, en verliezen naar water en lucht kunnen beperkt.

Samenwerking voor duurzamer Bodembeheer

Jan Roefs, boer en bestuurder bij (Z)LTO zei dat natuurlijk ook boeren hart hebben voor een goede bodem. Maar boeren worden daarin beperkt door economische randvoorwaarden (bijv. korte pachtcontracten), te weinig beschikbare kennis en beleid. Beleid en regelgeving is te ééndimensionaal gericht op bijvoorbeeld alleen waterkwaliteit en houdt onvoldoende rekening met de integrale effecten van bijvoorbeeld organische stofaanvoer. Een integraal bodembeleid is daarom noodzakelijk, maar tot nu toe is bodem nauwelijks een beleidsthema.

In de negen workshops in het middagprogramma werd dieper ingegaan op de onderwerpen die in de plenaire sessie werden aangestipt. Bijvoorbeeld waarom de boer wel of niet investeert in bodemkwaliteit, belang van organische stof, maatregelen om ziektes tegen te gaan, methoden om bodemkwaliteit te meten, etc. De themadag was opgezet om de resultaten van het onderzoek in de Publiek Private Samenwerking (PPS) 'Duurzame Bodem' te presenteren. De presentaties van de Themadag Beter bodembeheer – de diepte in! zijn te vinden via www.beterbodembeheer.nl.

Bron: Nieuwsbericht Wageningen University & Research, 7 april 2017